

Ontwerpreglement Revisie Deel I CDA

maandag 29 september 2025

In Deel I van de Codex Deontologie (“Essentiële plichten van de advocaat”) werden in 2021–2025 diverse artikelen herzien. Elk artikel werd geëvalueerd op actualiteitswaarde, duidelijkheid en evenredigheid. Dit ontwerpreglement zal worden ingediend door de Raad van Bestuur.

1 / Voorafgaande toelichting

1.

Artikel 5 onderging een grondige herwerking omdat de regels over belangenconflicten werden verduidelijkt en uitgebreid. In de praktijk komen veel deontologische kwesties voort uit onduidelijkheden rond tegenstrijdige belangen. Veel klachten en dossiers houden verband met belangenconflicten en advocaten hebben moeite met de juiste inschatting ervan. De bestaande artikelen 5 – 9 dekken bovendien niet alle mogelijke conflictsituaties (bijv. conflict tussen een cliënt en ex-client, conflict door band met een derde). Om die leemtes op te vullen en de regels beter af te stemmen op het CCBE-Model Rule on Conflict of Interest, wordt artikel 5 aangepast. De wijziging beoogt meer preventie (“dreigt te ontstaan”), duidelijkere uitzonderingen en het expliciet maken van enkele impliciete verboden, zodat advocaten tijdig conflicten herkennen en vermijden. De kern is dat een advocaat proactief moet waken over conflicten tussen cliënten onderling en tussen zichzelf en de cliënt, en dergelijke conflicten uitsluit – met uitzondering slechts in de gevallen voorzien in artikel 6 – terwijl ook belangenvermenging door eerder optreden in een andere hoedanigheid verboden wordt.

Artikel 6 behandelt de uitzonderingen waarbij een advocaat ondanks een belangenconflict toch voor meerdere cliënten mag optreden (met name wanneer die cliënten een gemeenschappelijk belang hebben). De herziening van artikel 6 heeft tot doel de voorwaarden strikter en duidelijker te omschrijven. Het is belangrijk dat alle betrokken cliënten werkelijk geïnformeerd worden en akkoord gaan en dat de onafhankelijkheid en het beroepsgeheim gegarandeerd blijven. Enkele termen zijn verduidelijkt: zo werd “gemeenschappelijk of gelijklopend belang” aangepast naar “gemeenschappelijk of verenigbaar belang” omdat dit laatste begrip duidelijker aangeeft dat hun belangen niet conflicteren maar verzoenbaar zijn. Daarnaast is de eis van schriftelijke toestemming van de cliënten opnieuw expliciet opgenomen. In de oorspronkelijke Codex (2014) stond dat instemming schriftelijk moest, maar in de ontwerp tekst van 2021 werd “schriftelijk” weggelaten om niet te formalistisch te zijn. Het is echter veiliger om toch schriftelijk te eisen, opdat er geen onzekerheid bestaat. Tot slot is de laatste voorwaarde herschreven om te benadrukken dat de advocaat in alle onafhankelijkheid en met gelijke inzet voor alle cliënten moet kunnen handelen.

Artikel 8 heeft in de nieuwe Codex een andere inhoud gekregen dan voorheen. Het is nu de bepaling die de continuïteit van de conflictcontrole benadrukt en voorschrijft wat te doen als er toch een belangenconflict ontstaat tijdens een lopende zaak. Concreet legt het twee zaken op: (1) De advocaat moet te allen tijde (dus voortdurend) belangenconflicten beoordelen en vermijden; (2) Ontstaat er alsnog een conflict tijdens de behandeling of is niet langer aan de voorwaarden van artikel 6 voldaan, dan moet de advocaat zich onmiddellijk terugtrekken uit de zaak. Deze wijziging is bedoeld om duidelijk te codificeren wat impliciet al gold: dat de conflictcheck niet enkel bij het begin van de zaak gebeurt, maar doorlopend, en dat bij een later opduikend conflict de advocaat niet mag blijven handelen. In de oude Codex bestond een bepaling over het niet gelijktijdig voor een cliënt en diens tegenpartij (in andere zaak) optreden – die regel is nu naar artikel 9 vernummerd (zie verder). Daardoor kwam artikel 8 vrij om deze algemene regel op te nemen.

Artikel 18 betreft de reikwijdte van het beroepsgeheim van de advocaat. Het huidige artikel 18 zegt dat het beroepsgeheim zich uitstrekt tot alle vertrouwelijke informatie die de advocaat “in de uitvoering van zijn opdracht” verneemt of vaststelt. Deze formulering is te beperkt: het kan voorkomen dat een advocaat informatie in vertrouwen krijgt voordat er formeel een opdracht tot stand komt (bij een eerste consultatie, waarna hij de zaak wegens een belangenconflict niet aanneemt). Ook die informatie moet onder het beroepsgeheim blijven vallen, hoewel strikt genomen van een “uitvoering van zijn opdracht” nog geen sprake is. Om dit op te vangen, is de formulering gewijzigd naar informatie die de advocaat “in die hoedanigheid” verneemt. Daarmee wordt bedoeld: alles wat de advocaat te weten komt in zijn rol als advocaat (ongeacht of er al een dossier is of niet) valt onder geheimhouding, voor onbeperkte duur.

2.

Een aanzienlijk aantal artikelen zijn ongewijzigd te laten. Deze bepalingen, waaronder de artikelen 1 tot 4, 7, 9, 10 en 11 tot en met 17, zijn nog steeds actueel, proportioneel en juridisch correct. Ze verankeren fundamentele kernwaarden zoals onafhankelijkheid, partijdigheid, beroepsgeheim en belangenbehartiging, en bevatten duidelijke gedragsregels die in de praktijk goed functioneren. Deze bepalingen geven geen aanleiding tot interpretatieproblemen of lacunes en blijven in lijn met de verwachtingen van de balie en de rechtspraak. In sommige gevallen, zoals bij artikel 17bis (over de impact van onverenigbaarheden op kantoorgenoten en stagiairs), werd wel erkend dat verdere verfijning wenselijk is. Dergelijke punten zijn aangeduid als werkpunten voor toekomstige herziening, maar maakten geen deel uit van deze revisieronde.

2 / Ontwerpreglement

Artikel 1

Artikel 5, §1 van de Codex Deontologie voor Advocaten wordt vervangen door:

“Een advocaat mag niet optreden voor twee of meer cliënten wanneer er een belangenconflict bestaat of dreigt te ontstaan tussen deze cliënten, tenzij en zolang aan de voorwaarden van artikel 6 is voldaan.”

Artikel 2

Artikel 5, §2 van de Codex Deontologie voor Advocaten wordt vervangen door:

“Een advocaat mag niet optreden voor een cliënt wanneer er een belangenconflict bestaat of dreigt te ontstaan tussen de advocaat en zijn cliënt.”

Artikel 3

Aan artikel 5 van de Codex Deontologie voor Advocaten wordt een derde lid toegevoegd:

“Een advocaat mag niet optreden als advocaat in een zaak wanneer hij eerder in dezelfde zaak is opgetreden als rechter, arbiter, bemiddelaar of in een andere onpartijdige hoedanigheid.”

Artikel 4

Artikel 6 van de Codex Deontologie voor Advocaten wordt vervangen door:

“Een advocaat mag enkel optreden voor twee of meer cliënten waartussen een belangenconflict bestaat of dreigt te ontstaan onder volgende cumulatieve voorwaarden:

- de betrokken cliënten hebben een gemeenschappelijk of verenigbaar belang in de zaak;
- de betrokken cliënten worden schriftelijk ingelicht en bevestigen schriftelijk hun akkoord;
- er bestaat geen risico op schending van het beroepsgeheim van de advocaat;
- het belangenconflict of de dreiging daartoe verhindert de advocaat niet om in alle onafhankelijkheid op te treden en de belangen van elke betrokken cliënt gelijkwaardig te behartigen.”

Artikel 5

Artikel 8 van de Codex Deontologie voor Advocaten wordt vervangen door:

“Een advocaat heeft de verplichting om te allen tijde belangenconflicten te beoordelen en te vermijden.

Wanneer een belangenconflict ontstaat tijdens de behandeling van een zaak of wanneer niet langer aan de voorwaarden van artikel 6 is voldaan, moet de advocaat zich uit de zaak terugtrekken.”

Artikel 6

Artikel 9 van de Codex Deontologie voor Advocaten wordt:

“Een advocaat mag niet tegelijk optreden voor een cliënt in een bepaalde zaak en voor de tegenpartij van deze cliënt in een andere zaak.

Van deze regel kan worden afgeweken ten aanzien van cliënten die voor hun verdediging regelmatig een beroep doen op verschillende advocaten. Deze afwijking is maar van toepassing wanneer dit optreden geen schending van het beroepsgeheim of van de onafhankelijkheid van de advocaat met zich kan meebrengen.”

Artikel 7

In artikel 18 worden de woorden “de uitvoering van zijn opdracht” vervangen door de woorden “die hoedanigheid”.

Deze aanpassing aan de reglementering van de toegang en de uitoefening van het beroep van advocaat zal – voorafgaand – aan het schriftelijk, gemotiveerd en niet-bindend advies van de Cel Evenredigheid worden onderworpen.

////////////////////////////////////